

20. Yur M. Abstraktnyy zhyvopys Ukrayiny: svitovi tendentsiyi ta natsional'ni tradytsiyi. *Suchasne mystetstvo*. 2009. № 6. P. 90–103.

UKRAINIAN NATIONAL TRAITS IN MODERN FINE ART AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC REFLECTIONS

Tielushkina Olha – 3rd year graduate student, specialty 034 Cultural studies, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University; m. Kyiv

The article analyzes the state of research on the issue of the presence and nature of the manifestation of Ukrainian national traits in modern fine art. The main authors working on this issue and the area of their research are indicated. Attention is focused on those national features that the authors of the studies see in the work of the artists or movements they are studying. A general conclusion is made regarding the main national features in modern Ukrainian fine art (in its stylistics, themes, symbolism, connection with traditional art, etc.). The predominance of the art history context of the existing studies is noted, in connection with which the question is raised about the need to conduct a cultural study of the problem in order to create a holistic idea of the presence of national features in the modern fine art of Ukraine.

Key words: national features, modern fine art, Ukrainian art, style, symbols, artistic directions, currents.

UDC 7.036(477)

UKRAINIAN NATIONAL TRAITS IN MODERN FINE ART AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC REFLECTIONS

Tielushkina Olha – 3rd year graduate student, specialty 034 Cultural studies, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University; m. Kyiv

The aim of this study is to determine the state of research on the issue of manifestation of Ukrainian national traits in modern fine art. The author seeks to identify the main directions of development of the declared topic in existing publications.

Research methodology. Ten main publications on this topic were considered (monographs, abstracts of theses, articles in scientific journals). Cultural, artistic and theoretical analysis, systematization and synthesis were used for the work.

The results. It was established that the investigated authors see the following as manifestations of nationalism in modern Ukrainian fine art: symbols of Trypil culture, the age of Kyivan Rus, signs of the Baroque style and the Cossack Renaissance. Among the themes characteristic of national Ukrainian art, such themes as Zaporizhzhya Sich, Cossack freewoman, Cossack Mamai, themes of folklore works, Slavic mythology, Ukrainian (in particular, Carpathian) landscape are tracked. Modern sacred painting also continues national traditions.

The novelty consists in determining the superiority of the art historical context over the cultural one in the study of national features in Ukrainian modern fine art. In addition, it is determined that the majority of researchers pay attention to national features only in certain areas, trends in art, or in the work of specific authors.

The practical significance. The obtained results can be used to analyze the modern fine arts of Ukraine for the presence of national features in pictorial and graphic works.

Conclusions. In order to create a holistic view of the presence of national features in the modern fine art of Ukraine, this issue must be further investigated in a cultural context, because the concept of «national» in art includes not only expressive artistic means, themes, ethnic elements or folklore motifs, but also cultural, philosophical and psychological aspects.

Key words: national features, modern fine art, Ukrainian art, style, symbols, artistic directions, currents.

Надійшла до редакції 14.04.2023 р.

УДК 378 (477)

ВИЩА КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ : ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Бабак Карина Миколаївна – здобувачка освітнього ступеня вищої освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
DOI: <https://babakkira2@gmail.com>

Шатрова Марина Борисівна – доцент, кандидат історичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5103-8242>
shatromarin5@gmail.com

Запропоновано історіографічний огляд наукових досліджень культурологічної підготовки у закладах вищої освіти України та науково-методичне забезпечення освітньої діяльності культурологів, менеджерів соціокультурної діяльності, інших здобувачів культурно-освітнього спрямування кінця ХХ – початку ХХІ ст. До уваги взято найвагомші праці з теми. Встановлено актуальні науково-дослідні теми: питання відображення європейських світоглядно-ціннісних основ та інтеграційних процесів у національній системі вищої освіти України; дослідження, присвячені вивченню гуманітарних предметів під кутом розгляду культурології та методики викладання художньої культури; проблеми сучасної культурологічної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі.

Ключові слова: спеціальність «Культурологія», заклади вищої освіти України, історіографія освітньої діяльності.

Постановка проблеми. Історіографічний аспект документної ресурсної складової, що стосується теми вищої культурологічної освіти в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. досліджено за науковими публікаціями загального та галузевого змісту з історії української культури [9, 19], історії розвитку закладів вищої освіти в галузі українського мистецтва та культурології [4, 19, 22, 28].

Аналіз документного масиву з історії культурологічної освіти в Україні кінця ХХ – поч. ХХІ ст. викладено послідовно, від характеристики літератури, що безпосередньо чи опосередковано торкається досліджуваної теми, до аналізу видань з історії культури загалом.

Метою дослідження є вивчення теоретико-методичних розробок із питання історії та впровадження освітньої діяльності зі спеціальності 034 «Культурологія» закладами вищої освіти України та розбудови культурно-освітнього середовища регіону як сегмента національного культурного простору.

Виклад основного тексту. У питанні відображення європейських світоглядно-ціннісних основ та інтеграційних процесів у національну систему вищої освіти в Україні відображено в працях таких дослідників, як: В. Андрущенко, Я. Болубаш, О. Вашуленко, М. Карпенко, С. Клейко, В. Кремень, С. Лобанова, В. Лутай, С. Ніколаєнко.

Дослідження в напрямі гуманітарної освіти, культурологічної та художньої підготовки педагогів із наголосом на художній, естетичний та мистецький розвиток особистості репрезентовано в наукових розвідках Л. Бутенко [3], Т. Вінник [5], І. Зязюна [9-10], Т. Іванової [11], Л. Кондрацької [12], Л. Масол [19-20], Н. Москаленко [22], Л. Настечко [25], О. Рудницької [29], М. Сиви [31], О. Шевнюк [36-37] та ін.

Систему культурологічної підготовки у ЗВО України та науково-методичне забезпечення освітньої діяльності культурологів, менеджерів соціокультурної діяльності, інших здобувачів культурно-освітнього спрямування розкрито у публікаціях: З. Донець [8], С. Виткалов [4], Т. Рейзенкінд [27], В. Маслов [21], С. Дичковський [7], Н. Костриця [13], Г. Кутузова [17], М. Левенець [18], М. Роганова [28], О. Смоленська [30] та ін.

Існують дослідження, присвячені вивченню гуманітарних предметів у школі під кутом розгляду культурології та методики викладання художньої культури: О. Аліксієчук [1], Л. Аристова [2], Л. Бутенко [3], Л. Масол та ін. [20], Л. Настечко [25], М. Сиви [31], Т. Рейзеклінд [27] тощо. Формування компетентностей в напрямі культурологічної освіти розкрито у наукових публікаціях: О. Кравченко-Дзондза [15], Н. Стеценко, Т. Чикалова [32], О. Федорцова [33], О. Чернова [35]; фахової компетентності майбутніх культурологів торкалась у своїх публікаціях Н. Наталевич [23-24], а також професійну підготовку арт-менеджерів та фахівців індустрії дозвілля розкрито у публікаціях Л. Кравченко [16], Н. Цимбалюк [34], Н. Яремаки [39] та ін.

Однією з проблем сучасної культурологічної освіти є використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі. Поза увагою наукового дослідження залишилися проблеми розвитку цифрової культури та впливу на організацію освітнього процесу, способи залучення електронних навчальних ресурсів, цифрових освітніх технологій, створення цифрового освітнього середовища професійної підготовки культурологів. В умовах розвитку інформаційного суспільства, цифровізація освітнього процесу може бути реальним чинником оновлення культурологічної освіти. Серед публікацій з питань інформатизації та цифровізації освіти публікації вітчизняних дослідників назвемо праці С. Денисенко [6] та ін.

Чимала кількість досліджень вітчизняних учених присвячено застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах професійного спрямування: О. Андреев, К. Л. Бугайчук, Н. О. Каліненко, О. Г. Колгатін, В. М. Кухаренко, Г. Лаврентьева, С. Литвинова, В. Любарець, О. Муковіз, Т. Муращенко, Ю. Носенко, О. Набока, В. Прошкін, Л. Петухова та ін. Питання формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх культурологів висвітлено в працях О. Буйницької, С. Іванової, Л. Карташової, А. Кочаряна, Н. Морзе, О. Овчарук, Н. Сороко, С. Прохорової, В. Яромчук. Дослідження цифрової культури, як складової інформаційного суспільства, не залишаються поза увагою науковців О. Базелюк, Л. Гаврілової, Д. Галкіна, А. Гук, І. Елінер, М. Журби, О. Карпенко, М. Кириченко, О. Крапивенко, І. Красильникова, В. Кривошеєва, К. Литвинової, Н. Соколової, Я. Топольник, С. Черних та ін. У своїх публікаціях вчені дійшли висновку, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у реформуванні вітчизняної освіти відбувається згідно світових освітніх процесів. До освітньо-професійних програм залучаються компетентності цифрової підготовки (Рамка цифрової компетентності для громадян (Dig Comp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens), Європейська рамка цифрової компетентності педагогів (European Framework for the Digital Competence of Educators: Dig Comp Edu), Рамка електронної компетентності (Europeane-Competence Framework, e CF) та ін. Інформатизація української освіти наразі має міцну нормативно-правову державну підтримку. Серед

нормативних документів державного рівня, що забезпечують розвиток освіти в інформаційному суспільстві: Закони України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про Національну програму інформатизації», «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», «Положення про електронні освітні ресурси», «Положення про електронний підручник», «Положення про Національну освітню електронну платформу» та ін.

Характеристика компетентностей професійного профілю для здобувачів освітніх програм із культурології не є поширеним явищем серед публікацій досліджуваної теми. Яскравою є робота Н. Наталевич [24]. На думку авторки фахову компетентність майбутніх культурологів варто визначати як багатофункціональну культуродоцільну придатність спеціаліста на базі отриманих знань та умінь проводити професійну діяльність, яка надає: спонукання у досягненні власного і суспільно важливого професійного результату; самоаналіз і поступове набуття результату в удосконаленні власного професійного досвіду; опанування психолого-педагогічними навичками успішного партнерства; здатність до реалізації комплексної фахової роботи та здатність приймати відповідальні рішення; присутність у фахівця-культуролога системи загальнолюдських цінностей та морально-вольової готовності до роботи в професії [24; 6]. Дослідниця виділяє основні компетентності, що формують фахівця-культуролога – психолого-педагогічна, морально-правова, творчо-креативна, економічна, валеологічна [24; 7]. Питання генерування фахової майстерності у випускника-культуролога як педагогічного працівника з музики і художньої культури, розглядається у дослідженні К. Щедролоосевої [38]. Цей педагогічний феномен автор викладає через сукупність художньо-педагогічних характеристик спеціаліста, що набувається у результаті професійної підготовки, має мистецький зміст та сфокусований на соціокультурний результат – вироблену на високому рівні здатність до художньо-педагогічної діяльності.

Зауважимо, що культурологічну фахову компетентність К. Щедролоосева виділяє лише у складі з іншими професійними компетентностями [38]. Це в деякому розумінні зменшує результативність перспективи наукового пошуку, звужуючи його до вузькопрофесійних завдань з підготовки фахівців-вчителів музики та художньої культури.

Отже, серед українських дослідників різних аспектів культурологічної освіти та набуття культурологічної компетентності виділимо достатньо велику кількість наукових розробок у галузі культурологічної освіти вчителів, насамперед учителів гуманітарного профілю, музики та художньої культури. Переважна більшість досліджень торкається питання вдосконалення культурологічної підготовки фахівців через використання засобів етнопедагогіки, об'єднання мистецтв, полі художнього виховання інше. Можливості засобів цифрових технологій на сьогодні поки ще знаходиться поза увагою дослідників. Це, на наш погляд, є однією з причин, що гальмує поступ сучасної культурологічної освіти, що вимагає нових підходів до формування професійної компетентності фахівців, зокрема гуманітарної галузі. Щодо зарубіжного досвіду з підготовки фахівців-культурологів, то варто зауважити на доцільності розгляду наукових розвідок вітчизняних вчених, які вивчають це питання: І. Козубовська, О. Стойка, Л. Сідун та ін.

Т. Зюзіна, досліджуючи характерні особливості навчання молоді за кордоном: у США, Великобританії, Франції, Польщі та ін., акцентує увагу на процесі включення до соціогуманітарної підготовки студентів проблем культури та мистецтва загальної орієнтації [10; 65-98]. Опанування дисциплін відзначається варіативністю: науки про культуру: «Філософія культури», «Історія культури», «Антропологія», «Етика», «Релігієзнавство» та дисципліни з різних напрямів сучасної культури: «Масова культура», «Сучасне мистецтво», «Аудіовізуальне мистецтво» та інше. Студенти знайомляться з кращими зразками класичної культурної спадщини, «золотого фонду» світової художньої культури; їм надається можливість для занять художньою творчістю, знайомство з різними формами дозвільної діяльності [10; 97]. Т. Зюзіна акцентує увагу на посиленні етичної освіти та морального виховання під час навчання засобами мистецтва, що виявляється в збільшенні обсягу годин із курсу «Етика» та деяких спецкурсів, що надають можливість в осягненні студентами морально-етичних питань соціального й професійного спрямування [10; 97]. Особливістю зарубіжної культурологічної освіти, за Т. Зюзіною є реалізація принципів великої чисельності культур, звідси і поліетнічності, що формує міжкультурну взаємодію. Її трактують як позитивне сприйняття до різноманіття різних культур, багато чисельності мов, звичаїв, різноманіття поглядів в усіх сферах життя для поглиблення й розширення комунікації студентами у расово та етнічно неоднорідному суспільстві, що створює умови для запобігання виникненню конфліктів на міжнародному ґрунті [10; 98]. Дослідниця акцентує увагу на орієнтації наповнення культурологічних курсів іноземних університетів на етнографічному компоненті, що в порівнянні з українськими ЗВО розходиться, оскільки останні представляють світову культуру академічно з урахуванням принципів послідовності та історизму. Підтримуючи позицію Т. Зюзіної, зазначимо, що у вітчизняній культурологічній освітній програмі присутня надмірна затеоретизованість культурологічного знання.

Держава намагається регулювати процеси цифрової модернізації українського суспільства, про що йде мова в Аналітичній записці відділу гуманітарної політики Національного інституту стратегічних досліджень «Питання розвитку цифрової культури українського соціуму» [26].

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене можна констатувати, що сьогодні держава проявляє інтерес до залучення цифрових технологій в галузі науки, освіти і культури, що висвітлюється у низці наукових публікацій, де досліджується використання інформаційних технологій нового покоління в освітньому процесі, як у глобальному значенні, так і в прикладному. Малодослідженим питанням в потоці фахових публікацій є залучення цих технологій в підготовці спеціалістів-культурологів в закладах вищої освіти.

Аналізуючи історіографію досліджуваної теми, бачимо, що більшу частину наукових розвідок складають публікації з питань культурологічної підготовки студентів, насамперед із гуманітарних дисциплін, музики та художньої культури. Великий пласт досліджень налічують розвідки про покращення культурологічної підготовки фахівців через використання методів етнопедagogіки, багатопрофільного художнього виховання фахівців, інтеграції мистецтв, тощо. Поза увагою науковців залишились інформаційно-комунікативні технології, що може негативно відобразитись на розвитку сучасної культурологічної освіти. Оскільки нинішні реалії, інформаційні процеси глобального змісту, що наповнюють усі сфери життя, вимагають нового трактування у формуванні професійної компетентності фахівців, зокрема гуманітарної галузі.

Нове трактування професійної підготовки здобувачів із «Культурології» засобами технологій цифровізації тепер необхідно підпорядковувати вимогам сучасного ринку праці. Стає зрозумілим, що спеціалісти в галузі культурології мають володіти усіма новими процесами технологічного змісту, орієнтуватися у світі цифрової культури та мистецтва, вміло застосовувати освітні ресурси нового покоління в професійній та культурно-дозвілєвій діяльності. Потужний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій вже зрозумілий, вони стали складовою частиною освітнього середовища ЗВО як України, так і зарубіжжя. З цього робимо висновок, що цифрові технології можуть стати підґрунтям для розробки нової парадигми формування професійної компетентності здобувачів ОП «Культурологія».

Вивчивши публікації з теми дослідження, доходимо висновку в існуванні потреби вирішення назрілих проблем, що виникають між вимогою суспільства в підготовці сучасних фахівців у галузі культурології та результатами цієї підготовки в закладах вищої освіти України. Серед таких проблем:

- порушення взаємодії між досягненнями в галузі сучасних цифрових технологій та рівнем підготовки майбутніх спеціалістів у застосуванні в навчальній та подальшій професійній діяльності;
- необхідність в ширшому використанні інформаційно-комунікаційного контенту, наприклад цифрових освітніх ресурсів, і станом розробленості навчально-методичного забезпечення в умовах освітньої та професійної діяльності;
- реформування системи вищої освіти, що відгукується на суспільні інновації, потребує розробки електронних освітніх ресурсів для учасників освітнього процесу (викладачів та студентів) і мало чисельність ґрунтовних наукових досліджень з теорії та практики змісту освітніх компонентів для майбутніх культурологів, що застосовують цифрові технології з метою професійного саморозвитку й самоосвіти;

Гострота і необхідність розв'язання означених суперечностей поставили перед закладами вищої освіти та суспільством потребу в якісній професійній підготовці майбутніх культурологів, які можуть вільно володіти сучасними формами цифрової культури.

Список використаної літератури

1. Аліксійчук О. С. Використання активних форм і методів навчання на уроках світової художньої культури. *Педагогічна освіта: теорія і практика :зб. наук. пр.* Кам'янець-Подільський : ПП Д.Г. Зволейко. 2011. Вип. 7. С. 232–237. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1240?show=full> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ : Ін-т пробл. виховання АПН України, 2008. 235 с.
3. Бутенко Л. В. Підготовка майбутніх учителів літератури до інтерпретації художніх творів: автореф. дис... канд. пед. наук. Луганськ : Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка, 2007. 20 с.
4. Виткалов С. В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ: моногр.-довідк. вид. / за ред. проф. Виткалова В. Г. Рівне : А. Брегін, 2021. 550 с.
5. Віннік Т. О. Культурологічна підготовка майбутніх учителів початкової школи в системі навчально-виховної роботи університету: дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Херсон: Херсон. держ. ун-т, 2016. 230 с.

6. Денисенко С. М. Психолого-педагогічні засади проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу: автореф. дис... канд. пед. наук; 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ : Ін-т інформаційних технологій і засобів навчання АПН України, 2013. 23 с.
7. Дичковський С. І. Педагогічні засади культурологічної підготовки майбутніх інженерів засобами дистанційного навчання: автореф. дис... канд. пед. наук; 13.00.04. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 23 с.
8. Донець З. Ф. Осучаснення змісту культурознавчих дисциплін у вищій школі в контексті міжнародних культуроохоронних конвенцій: автореф. дис... канд. пед. наук; 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти. Київ : Ін-т вищ. освіти, 2004. 20 с.
9. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості. Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. С. 14-36.
10. Зюзіна Т. О. Теоретико-методологічні засади змісту культурологічної підготовки студентів у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук; 13.00.04. Луганськ : Луганськ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2010. 507 с.
11. Иванова Т. В. Культурологіческая подготовка будущего учителя : монография. Киев : ЦВП, 2005. 282 с
12. Кондрацька Л. А. Теорія і технологія культурологічної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичних спеціальностей: автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Тернопіль : Тернопіль. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, 2004. 43 с.
13. Костриця Н. М. Система культурологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі : автореф. дис ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ : Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2012. 36 с.
14. Козубовська І. В., Стойка О. Я, Сідун Л. Ю. Історико-педагогічні аспекти розвитку вищої освіти в США (кінець ХХ – поч. ХХІ століття): [монографія]. Ужгород : Вид-во ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 186 с.
15. Кравченко-Дзондза О. Культурологічна компетентність майбутнього вчителя в контексті культурологічної парадигми освіти. *Молодь і ринок*. 2018. № 8 (163). С. 90-94. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.141879> (дата звернення: 20.05.2023).
16. Кравченко Л., Степаненко М. Теоретичні засади і досвід культурологічної освіти в Полтавському педагогічному. *Культурні практики як чинник соціокультурної модернізації сучасного українського суспільства*. Полтава : Полтавськ. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка, 2015. С. 6-15.
17. Кутузова Г. І. Актуальні проблеми культурологічної підготовки студентів університетів. *Наук. вісник Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*, 2009. № 19. С. 9-12. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1247/1/Kutuzova.pdf> (дата звернення: 20.05. 2023).
18. Левенець М. Моделювання культурологічної освіти у сучасних вищих навчальних закладах. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 2. С. 83-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_2_23 (дата звернення: 21.05.2023).
19. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с.
20. Масол Л. М., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів. Харків : Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
21. Маслов В. С. Теорія і практика культурологічної підготовки слухачів і курсантів вищих військових закладів освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук; 13.00.04. Київ : Ін-т пед. і псих. проф. освіти АПН України, 1998. 35 с.
22. Москаленко Н. Гуманітаризація вищої культурологічної освіти в Україні ХХ – ХХІ ст.: автореф. дис. канд. культурології; 26.00.01. Київ : Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2010. 18 с.
23. Наталевич Н. Наукові підходи до формування професійної компетентності майбутніх культурологів. *Педагогічні науки*. 2014. № 60. С. 90-96.
24. Наталевич Н. П. Формування професійної компетентності майбутніх культурологів у процесі вивчення історико-культурологічних та педагогічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Полтава, Полтавськ. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2014. 18 с.
25. Настенко Л. Г. Педагогічні умови культурологічної підготовки майбутнього вчителя: автореф. дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2002. 24 с.
26. Питання розвитку цифрової культури українського соціуму. *Аналітична зап. Нац. ін-ту стратегічних досліджень* (2014, Вересень). URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1631/> (дата звернення: 12.04.2023).
27. Рейзекінд Т. Й. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя музики у вищих навчальних закладах : автореф. дис ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2008. 36 с.
28. Роганова М. Культурологічні аспекти виховного процесу вищому навчальному закладі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2009. Вип. XLIV. С. 57-67.
29. Рудницька О. П. Культуровідповідність мистецької освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія [за ред. І. А. Зязюна]. Київ : Віпол, 2000. С. 106-133.
30. Смолінська О. Є. Теоретико-методологічні засади організації культурно-освітнього простору педагогічних університетів України: дис. ... д-ра пед. наук; 13.00.01. Дрогобич: Дрогобиць. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, 2015. 610 с.
31. Сова М. О. Інтеграція художньо-культурологічних знань у системі професійної підготовки вчителя гуманітарних дисциплін: автореф. дис. ... д-ра пед. наук; 13.00.04. Київ : НПУ ім. М. Драгоманова, 2005. 44 с.
32. Стеценко Н.М., Чикалова Т.Г. Теоретичні підходи до інтерпретації сутності культурологічної компетентності. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 23. С. 208-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2014_23_36 (дата звернення: 23.05.2023).

33. Федорцова О. Г. Формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир : Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, 2016. 311 с.
34. Цимбалюк Н. М. Інституціональна модернізація культурно-дозвілєвої сфери в Україні: дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04 / Київ. НУ ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2005. 40 с.
35. Чернова О. В. Культурологічна компетентність як компонент професійної компетентності викладача мистецьких спеціальностей. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 62. С. 347-352. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_62/70.pdf (дата звернення: 24.05.2023).
36. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. пос. Київ : Знання, 2004. 348 с.
37. Шевнюк О. Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика : монографія. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2003. 233 с.
38. Щедролюсева К. О. Формування професійної майстерності майбутніх учителів музики і художньої культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04. Київ : Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 2005. 24 с.
39. Яремака Н. Формування інформаційної компетентності майбутніх менеджерів індустрії дозвілля у процесі професійної підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук; 13.00.04. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2016. 23 с.

Reference

1. Aliksiichuk O. S. Vykorystannia aktyvnykh form i metodiv navchannia na urokakh svitovoi khudozhnoi kultury. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka :zb. nauk. pr. Kamianets-Podilskyi* : PP D.H. Zvoleiko. 2011. Vyp. 7. S. 232–237. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1240?show=full> (data zvernennia: 15.04.2023).
2. Arystova L. S. Formuvannia u starshoklasnykiv estetychnoho stavlennia do mystetstva v protsesi vyvchennia khudozhnoi kultury: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.07. Kyiv : In-t probl. vykhovannia APN Ukrainy, 2008. 235 s.
3. Butenko L. V. Pidhotovka maibutnykh uchyteliv literatury do interpretatsii khudozhnykh tvoriv: avtoref. dys... kand. ped. nauk. Luhansk : Luhan. nats. ped. un-t im. T. Shevchenka, 2007. 20 s.
4. Vytkalov S. V. Vyshcha kulturolohichna osvita v Ukraini: rehionalnyi dyskurs (kryz pryizmu diialnosti kafedry ivent-industrii, kulturolohii ta muzeieznavstva RDHU: monohr.-dovidk. vyd. / za red. prof. Vytkalova V. H. Rivne : A. Brehin, 2021. 550 s.
5. Vinnik T. O. Kulturolohichna pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoii shkoly v systemi navchalno-vykhovnoi roboty universytetu: dys. ... kand. ped. nauk; 13.00.04. Kherson: Kherson. derzh. un-t, 2016. 230 s.
6. Denysenko S. M. Psykholoho-pedahohichni zasady proektuvannia multymediinoho kontentu elektronnykh osvitnykh resursiv dlia vyshchoho navchalnoho zakladu: avtoref. dys.... kand. ped. nauk; 13.00.10 – informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v osviti. Kyiv : In-t informatsiinykh tekhnologii i zasobiv navchannia APN Ukrainy, 2013. 23 s.
7. Dychkovskiy S. I. Pedahohichni zasady kulturolohichnoi pidhotovky maibutnykh inzheneriv zasobamy dystantsiinoho navchannia: avtoref. dys.... kand. ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : NPU im. M.P. Drahomanova, 2009. 23 s.
8. Donetsk Z. F. Osuchasnennia zmistu kulturoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli v konteksti mizhnarodnykh kulturookhoronnykh konventsii: avtoref. dys... kand. ped. nauk; 13.00.04 Teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Kyiv : In-t vyshch. osvity, 2004. 20 s.
9. Ziaziun I. A. Estetychni zasady rozvytku osobystosti. Mystetstvo u rozvytku osobystosti: monohrafiia / za red., peredmova ta pisliamova N. H. Nychkalo. Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 2006. S. 14-36.
10. Ziuzina T. O. Teoretyko-metodolohichni zasady zmistu kulturolohichnoi pidhotovky studentiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh: dys. ... d-ra ped. nauk; 13.00.04. Luhansk : Luhansk. nats. un-t im. T. Shevchenka, 2010. 507 s.
11. Yvanova T. V. Kulturolohycheskaia podhotovka budushcheho uchytelia : monohrafiia. Kyev : TsVP, 2005. 282 s.
12. Kondratska L. A. Teoriia i tekhnologiiia kulturolohichnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv khudozhno-estetychnykh spetsialnosti: avtoref. dys. d-ra ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Ternopil : Ternopil. nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka, 2004. 43 s.
13. Kostrytsia N. M. Systema kulturolohichnoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi : avtoref. dys ... d-ra ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : Nats. un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy, 2012. 36 s.
14. Kozubovska I. V., Stoika O. Ya, Sidun L. Yu. Istoryko-pedahohichni aspekty rozvytku vyshchoi osvity v SSHa (kinets XX – poch.XXI stolittia): [monohrafiia]. Uzhhorod : Vyd-vo PP «AUTDOR-ShARK», 2015. 186 s.
15. Kravchenko-Dzondza O. Kulturolohichna kompetentnist maibutnoho vchytelia v konteksti kulturolohichnoi paradyhmy osvity. *Molod i rynek*. 2018. № 8 (163). S. 90-94. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.141879> (data zvernennia: 20.05.2023).
16. Kravchenko L., Stepanenko M. Teoretychni zasady i dosvid kulturolohichnoi osvity v Poltavskomu pedahohichnomu. *Kulturni praktyky yak chynnyk sotsiokulturnoi modernizatsii suchasnoho ukrainskoho suspilstva. Poltava* :Poltavsk. nats. ped. un-t im. V.H. Korolenka, 2015. S. 6-15.
17. Kutuzova H. I. Aktualni problemy kulturolohichnoi pidhotovky studentiv universytetiv. *Nauk. visnyk Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky*, 2009. № 19. S. 9-12. URL: <http://esuir.eunu.edu.ua/bitstream/123456789/1247/1/Kutuzova.pdf> (data zvernennia: 20.05.2023).

18. Levenets M. Modeliuvannia kulturolohichnoi osvity u suchasnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh. *Visnyk Nats. akad. kerivnykh kadrov kultury i mystetstv.* 2013. № 2. S. 83-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_2_23 (data zvernennia: 21.05.2023).
19. Masol L. M. Zahalna mystetska osvita: teoriia i praktyka: monohrafiia. Kyiv : Promin, 2006. 432 s.
20. Masol L. M., Belkina E. V., Kalinichenko O. V., Rudenko I. V. Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli : posibnyk dlia vchyteliv. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok», 2006. 256 s.
21. Maslov V. S. Teoriia i praktyka kulturolohichnoi pidhotovky slukhachiv i kursantiv vyshchykh viiskovykh zakladiv osvity : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : In-t ped. i psyk. prof. osvity APN Ukrainy, 1998. 35 s.
22. Moskalenko N. Humanitaryzatsiia vyshchoi kulturolohichnoi osvity v Ukraini XX – XXI st.: avtoref. dys. kand. kulturolohii; 26.00.01. Kyiv : Nats. un-t kultury i mystetstv, 2010. 18 s.
23. Natalevych N. Naukovi pidkhody do formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kulturolohiv. *Pedahohichni nauky.* 2014. № 60. S. 90-96.
24. Natalevych N. P. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kulturolohiv u protsesi vyvchennia istoriko-kulturolohichnykh ta pedahohichnykh dystsyplin : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk; 13.00.04. Poltava, Poltavsk. nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka, 2014. 18 s.
25. Nastenko L. H. Pedahohichni umovy kulturolohichnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, 2002. 24 s.
26. Pytannia rozvytku tsyfrovoy kultury ukrainskoho sotsiumu. *Analychna zap. Nats. in-tu stratehichnykh doslidzhen* (2014, Veresen). URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1631/> (data zvernennia: 12.04.2023).
27. Reizekind T. Y. Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky u vyshchykh navchalnykh zakladakh : avtoref. dys ... d-ra ped. nauk; 13.00.04. Kyiv, 2008. 36 s.
28. Rohanova M. Kulturolohichni aspekty vykhovnoho protsesu vyshchomu navchalnomu zakladi. Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu. 2009. Vyp. XLIV. S. 57-67.
29. Rudnytska O. P. Kulturovidpovidnist mystetskoï osvity. Neperervna profesiina osvita: problemy, poshuky, perspektyvy : monohrafiia [za red. I. A. Ziaziuna]. Kyiv : Vipol, 2000. S. 106-133.
30. Smolinska O. Ye. Teoretyko-metodolohichni zasady orhanizatsii kulturno-osvitnoho prostoru pedahohichnykh universytetiv Ukrainy: dys. ... d-ra ped. nauk; 13.00.01. Drohobych: Drohobychs. derzh. ped. un-t im. I. Franka, 2015. 610 s.
31. Sova M. O. Intehratsiia khudozhno-kulturolohichnykh znan u systemi profesiinoi pidhotovky vchytelia humanitarnykh dystsyplin: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : NPU im. M. Drahomanova, 2005. 44 s.
32. Stetsenko N.M., Chykalova T.H. Teoretychni pidkhody do interpretatsii sutnosti kulturolohichnoi kompetentnosti. *Pedahohichniy almanakh.* 2014. Vyp. 23. S. 208-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalnm_2014_23_36 (data zvernennia: 23.05.2023).
33. Fedortsova O. H. Formuvannia kulturolohichnoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv enerhetykiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin : dys. ... kand. ped. nauk ; 13.00.04. Zhytomyr : Zhytomyr. derzh. un-t im. I. Franka, 2016. 311 s.
34. Tsymbaliuk N. M. Instytutsionalna modernizatsiia kulturno-dozvilliovoi sfery v Ukraini: dys... d-ra sotsiol. nauk; 22.00.04 / Kyiv. NU im. T. H. Shevchenka. Kyiv, 2005. 40 s.
35. Chernova O. V. Kulturolohichna kompetentnist yak komponent profesiinoi kompetentnosti vykladacha mystetskykh spetsialnostei. *Pedahohichni nauky.* 2012. Vyp. 62. S. 347-352. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_62/70.pdf (data zvernennia: 24.05.2023).
36. Shevniuk O. L. Kulturolohiiia : navch. pos. Kyiv : Znannia, 2004. 348 s.
37. Shevniuk O. L. Kulturolohichna osvita maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka : monohrafiia. Kyiv : Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova, 2003. 233 c.
38. Shchedrolosieva K. O. Formuvannia profesiinoi maisternosti maibutnikh uchyteliv muzyky i khudozhnoi kultury: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk; 13.00.04. Kyiv : In-t pedahohiky i psykholohii profesiinoi osvity APN Ukrainy, 2005. 24 s.
39. Iaremaka N. Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh menedzheriv industrii dozvillia u protsesi profesiinoi pidhotovky: avtoref. dys.... kand. ped. nauk; 13.00.04. Poltava : Poltav. nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka, 2016. 23 s.

HIGHER CULTURAL EDUCATION IN UKRAINE: HISTORIOGRAPHY OF RESEARCH

Babak Karyna – a graduate of higher education 028 «Management of socio-cultural Activities» specialty, Rivne State Humanitarian University, Rivne

Shatrova Maryna – associate professor, candidate of historical sciences, Rivne State Humanitarian University, Rivne

A historiographic review of scientific studies of cultural training in higher education institutions of Ukraine and scientific-methodological support for the educational activities of cultural scientists, managers of socio-cultural activities and other cultural and educational students in the late 20th and early 21st centuries are offered. The most important works on the theme are taken into account. Current scientific research topics have been defined: the issue of reflecting European worldview and value foundations and integration processes in the national system of higher education of Ukraine; studies devoted to the study of humanitarian subjects from the perspective of cultural studies and methods of teaching artistic culture; problems of modern cultural education with the use of information and communication technologies in the educational process.

Key words: «Cultural Studies» specialty, institutions of higher education in Ukraine, historiography of educational activity.

UDC 378 (477)

HIGHER CULTURAL EDUCATION IN UKRAINE: HISTORIOGRAPHY OF RESEARCH

Babak Karyna – a graduate of higher education 028 «Management of socio-cultural activities» specialty, Rivne State Humanitarian University, Rivne

Shatrova Maryna – associate professor, candidate of historical sciences, Rivne State Humanitarian University, Rivne

Relevance of the theme: the historiographical base on the issue of researching higher cultural education in Ukraine at the current stage is considered. Attention is focused on the fact that in modern conditions and at the stage that the culture industry in Ukraine is experiencing today, one of the urgent problems is training of human resources. In this regard, serious changes are taking place in training of specialists in the specified field, associated with special requirements for their professional skills, which requires a theoretical analysis of the intensification of cultural education, multifacetedness and specificity of the profession of cultural studies.

Methodological base of research. In order to determine the role and place of higher cultural education, a system-activity approach was applied as a general scientific research principle. The work is written on the basis of the use of general scientific methods of analysis, synthesis and generalization of source information.

The scientific novelty consists in the implementation of the historiographical component of the development of higher cultural education in Ukraine at the current stage. The most relevant research topics, problems of modern cultural education with the use of information and communication technologies in the educational process have been defined.

The practical significance of the research is that the use of this material will allow more efficient organization of the work of higher education institutions in the field of cultural studies, as well as the use of this information for further scientific research.

Key words: «Cultural Studies» specialty, higher education institutions of Ukraine, historiography of educational activity.

Надійшла до редакції 1.06.2023 р.